

Ми керуємося надією: «Ось нове все творю!» (Одкр. 21, 5)

Передмова

Як і кожного року, в ці тижні я надсилаю в усі провінції Салезіянського згромадження і всім групам Салезіянської Родини назву, обрану для Гасла на наступний рік. Хоча бракує ще п'ять місяців до завершення сонячного року, планування нового виховно-душпастирського року вимагає випередження цього повідомлення до закінчення календаря. І все це я роблю дуже охоче.

Водночас вказівки, які я пропоную, аж ніяк не виступають коментарем до Гасла. Це просто кілька ідей, які становлять провідну думку цього Гасла і які я вважаю істотними для передбачення розвитку роздумів і певних душпастирських ліній.

1. ДІЙСНІСТЬ СВІТОВОГО МАСШТАБУ, ЯКА ПРОВОКУЄ І ЯКУ НЕ МОЖНА ПРОІГНОРУВАТИ

Думаючи про слова, які можуть поєднати нас як Салезіянську Родину у цьому 2021 році, неможливо оминати увагою те, що впродовж багатьох місяців всі нації були якщо й не паралізованими (хоча багатьох не оминуло й така доля), то заблокованими це вже точно. Неможливо подорожувати, неможливо відзначити певні події на міжнародному рівні. «Глобальне селище» знову стало і ще певний час залишатиметься об'єднанням багатьох «селищ», які з підозрою дивляться одне на одного. Стіни впали, але для того, щоб «захиститися», було суттєво зміцнено кордони.

Перед обличчям цієї дійсності можна повторювати тисячі повідомлень, в яких стверджується, що цю ситуацію ми подолаємо, що ми повинні вірити в себе, що ми сильні, що національна гордість кожного народу виходила переможцем і з гірших ситуацій тощо. Більшість цих фраз, які також є і частиною менталітету, способом інтерпретувати наявне ситуацію, мають багато спільного з «претензією Прометея», яку описано у відомому давньогрецькому міфі, в якому самотужки можливо відбудувати себе, відновитися, почерпнути сили з власної слабкості та впоратися з усіма негараздами. Цей менталітет явно язичницький. Більшість таких повідомлень не мають нічого спільного з сенсом життя, кожного життя, і тим більше з Богом і шляхом, який ми подолали в сучасній історії.

Але це не наш світогляд і не ті слова, які ми хочемо донести в усі ті місця, де ми присутні як Салезіянська Родина.

Наша звістка підкреслює і повторює, що перед обличчям цієї складної і болісної дійсності з її тяжкими наслідками, ми продовжуємо виражати нашу впевненість в тому, що **ми керуємося надією**, оскільки Бог через Свого Духа продовжує «творити новими всі речі».

Папа Франциск запропонував світу заразитися «необхідними антитілами справедливості, милосердя і солідарності»¹, щоб відновити світ після тривалої пандемії.

Безперечним є те, скільки зараз у світі болю. Безперечним є й те, що мільйони бідних людей захворіли і померли. Якщо нас просять дотримуватися безпечної дистанції, то як можна уявити, що маси людей, яких загнали в бараки та *favelas* поблизу сміттєзвалищ, будуть дотримуватися дистанції соціальної? Втрата роботи вразила мільйони родин; неможливість носити траур залишила біль в мільйонах сердець; бідність, яка прирікає (часто на голод), б'є, дезорієнтує, паралізує і загрожує *поховати всі до останньої надії*.

2. ОТЕЦЬ БОСКО НЕ БУВ ДАЛЕКИМ ВІД ТАКИХ СИТУАЦІЙ, ОСКІЛЬКИ САМ ЇХ ПЕРЕЖИВ

Згадаємо нашого батька Отця Боско, адже він сам впродовж всього свого життя був змушений стикатися з суворістю багатьох ситуацій, трагедій і болю. Він є вчителем в тому, як шлях віри та надії не лише осягає, але й дає сили, необхідні для того, щоб змінити несприятливі чи складні умови або ж принаймні, наскільки це можливо, обмежити їх. Наш батько вирізнявся особливою завзятістю і глибоким реалістичним світоглядом. Він вмів дивитися далі за проблеми. Ситуація з холерою була обставиною, – на місцевому рівні – схожою на те, що зараз переживають в кожній країні. І як вихователь і пастир він супроводжував ці ситуації зі своїми хлопцями. В той час, коли більшість дбала лише про себе і свої потреби, Отець Боско та його молодь, як і деякі інші особи, «приступив до роботи», щоб допомогти подолати трагедію. Ми можемо спокійно стверджувати, що цей глибокий погляд віри та надії проявлявся впродовж всього його життя: коли він залишив матір і рідну домівку, вирушивши працювати «служкою» у Кафе «П'янта», щоб навчатися у К'єрі, долаючи самотність і труднощі; плачучи і страждаючи, не знаючи, куди вести і де приймати своїх хлопців в післяобідній час в Ораторії, і так аж до зустрічі з Джузеппе Пінарді... Все це підтверджує те, як Отець Боско жив, керуючись чеснотою Надії.

3. РУХ СВЯТОГО ДУХА, ЯКИЙ МОЖЕ «ТВОРИТИ ВСЕ НОВИМ» (Одкр. 21, 5)

Християнська віра постійно показує, як Бог, через свого Духа, супроводжує історію людства, навіть у найскладніших та найбільш несприятливих умовах. Це Бог, який не страждає, а співчуває, згідно з прекрасним визначенням святого Бернара Клервоського: «*Impassibilis est Deus, sed non incompassibilis*» (Бог незворушний, але Він не позбавлений співчуття)². В історії спасіння Бог ніколи не покидає свій народ, Він завжди зберігає єдність з ним, особливо тоді, коли біль стає нестерпним: «Ось я творю щось новітнє: воно ось-ось уже сходить. Чи ж ви його не впізнаєте? (Іс. 43, 19)»³.

Цей час і ця ситуація безсумнівно стануть благодатними для того, щоб
⇒ Усвідомити страждання багатьох людей

¹ ФРАНЦИСК, “*Un plan para resucitar*” a la Humanidad tras el coronarivirus (PDF), у *Vida Nueva Digital*, 17 квітня 2020, с. 7-11.

² БЕРНАР КЛЕРВОСЬКИЙ, *проповіді про Пісню пісень*, XXVI, 5; PL 183, 906.

³ ФРАНЦИСК, *цит.*, с. 11.

- ⇒ приділити увагу численним наявним і мовчазним епідеміям: голод, від якого потерпає стільки людей; співучасть у війнах; стиль життя, завдяки якому збагачуються одиниці і бідніють мільйони
- ⇒ поставити собі запитання, чи ми можемо жити – ті з нас, хто має більше з а інших tra noi possiede di più – більш скромно і помірковано.
- ⇒ серйозно роздумати над тим, що наш світ, все Творіння страждає і хворіє в той час, коли всі заперечують очевидне
- ⇒ усвідомити, наскільки важливо «об'єднати всю людську родину в пошуках інтегрального і стійкого розвитку»⁴.

4. САЛЕЗИЯНСЬКЕ БАЧЕННЯ ТЕПЕРІШНЬОГО

Про цей історичний момент було вже дуже багато сказано, момент, який, як кажуть, повторюється кожні сто років, з масштабними кризами, які вражають людство з тієї чи іншої причини. Навіть найбільш криваві війни не були такими «глобальними», як те, що ми зараз переживаємо. В будь-якому випадку, яку ж ми можемо дати відповідь? Який внесок ми можемо зробити як Салезіянська Родина? Які євангельські цінності, прочитані з салезіянської точки зору, ми мали б запропонувати? Як ми, як вихователі, можемо запропонувати в якості альтернативи «виховання до надії»?

4.1. Процеси, які є альтернативою домінуючої культури. Зміна цінностей і світогляду:

- ⇒ від *замкненості* до *відкритості*
- ⇒ від *індивідуалізму* до *солідарності*
- ⇒ від *ізоляції* до *справжньої зустрічі*
- ⇒ від *розділу* до *єдності*
- ⇒ від *песимізму* до *надії*
- ⇒ від *пустоти* і від *браку сенсу* до *трансцендентності*.

4.2. Бог звертається до нас через багатьох осіб, які навчилися жити з надією:

- ⇒ у критичних ситуаціях Бог продовжує говорити з нами через серця осіб, які бачать і відповідають по-особливому, не так, як всі
- ⇒ салезіянська святість нашої Родини багата взірцями, які змогли *жити, керуючись надією* (блаженні Іштван Шандор і Маддалена Морано...).

4.3. Неможливо спастися самому. Ніхто не спасається самотужки.

Суть того, що я прагну сказати, міститься у наступній фразі Папи Франциска: «Якщо і є щось таке, що ми змогли зрозуміти за весь цей час, то це те, що ніхто не спасається сам. Кордони зникають, стіни розсипаються і всі фундаменталістські розмови розчиняються перед обличчям практично непомітної присутності, яка об'являє нашу крихкість... Саме подув Святого Духа відкриває обрії, пробуджує творчість і відновлює нас у братерстві, щоб ми постали (або щоб ми сказали: «Ось я») перед величезним і терміновим завданням, яке на нас очікує. Необхідно якомога швидше розпізнати і відчути биття Святого Духа, щоб разом з іншими надати імпульс динамікам, які можуть засвідчити і скерувати нове життя, яке Господь прагне народити в цей конкретний історичний момент»⁵.

4.4. Як Салезіянська Родина ми намагалися знайти відповіді в момент потреби, як знак любові та надії, і сьогодні ми повинні бути альтернативними:

⁴ Там само.

⁵ Там само.

- ⇒ Супроводжувати молодь на життєвому шляху, відкриваючи її на нові обрії та перспективи;
- ⇒ навчитися жити «на межі» в суспільстві «без меж». Тобто, допомогти молоді і дорослим відкрити для себе «нормальність життя» у простоті, справжності, поміркованості і глибині;
- ⇒ дозволити провокувати себе численним голосам надії молоді у важкі часи: екологічний рух, солідарність з потребуєчими.

5. Місця, де можна ВЧИТИСЯ і ПРАКТИКУВАТИ НАДІЮ

- 5.1. Віра та надія завжди тримаються разом. *Запропонуймо віру як справжній шлях*, адже “світ без Бога – це світ без надії” (див. Еф. 2, 12).
- 5.2. *Молитва* як школа надії і особиста зустріч з Любов’ю Ісуса Христа, який нас спасає.
- 5.3. *Діяльність, труднощі повсякдення* з тієї миті, коли, врешті-решт, людська особа рухається і діє, щоб змінити своє становище, маючи за основу надію, яка її підтримує. «Кожен серйозний і чесний вчинок людини – це надія в дії»⁶.
- 5.4. *Страждання і біль*, які присутні в кожному людському житті, як *двері, які потрібні* для того, щоб відкритися на надію.
В багатьох культурах будь-якою ціною намагаються приховати або замовчати страждання і смерть. Однак те, що дозволяє людині зцілитися, це не уникнення чи приховування цих страждань і болю, а визрівання і віднайдення в собі самому сенсу життя, коли його не так вже легко побачити. Справді, «велич людства по суті визначається його ставленням до страждань і тих, хто страждає»⁷.
- 5.5. *Бідні та відкинуті особи*, які перебувають в центрі Божої уваги, саме вони повинні бути привілейованими адресатами Салезіянської Родини.
- 5.6. Під час найбільших криз зникає так багато речей, «впевненість», яку ми нібито мали, ті значення життя, які насправді такими ніколи й не були. Але *великі цінності Євангелія та його істина* залишаються, коли зникають опортуністичні чи моментальні думки та філософії. Євангельські цінності не згасають, вони не стають «рідкими» і не зникають. Саме тому як Салезіянська Родина Отця Боско ми не можемо відмовитися від того, щоб продемонструвати те, в що ми віримо, ми не можемо втратити нашу харизматичну ідентичність у відповідях, які ми повинні дати за будь-яких обставин.

6. МАРІЯ з Назарета, Божа Матір, Зірка Надії

Марія, Матір, прекрасно знає, що означає довіряти і *сподіватися* без всякої надії, уповаючи в Боже ім’я.

Її «так» Богові пробудило надію для всього людства.

⁶ Там само, с. 35.

⁷ Там само, с. 38.

Вона відчула безпорадність і самотність, коли народився її Син; вона зберегла в серці звістку про біль, який мав прошити її душу (див. Лк. 2, 35); вона пережила страшні страждання, коли побачила Сина як «знак протиріччя», якого неправильно зрозуміли і відштовхнули. Вона бачила вороже ставлення до свого Сина, бачила, як Його відкидають, аж до тієї миті, коли біля підніжжя Його хреста на Голгофі, вона зрозуміла, що Надія не помре. Саме тому вона і залишилася з учнями, як матір – «Жінко, ось син твій» (Йо. 19, 26) – як Матір Надії.

«Пресвята Діво Маріє,
Матір Божа і наша Матір,
навчи нас вірити,
надіятися і любити з тобою.
Вкажи нам шлях до Царства.
Зірко моря,
сяй над нами
і веди нас на цьому шляху»⁸.
Амінь.

о. Анхель Фернандес Артіме, S.D.B.
Генеральний Настоятель

Рим, 2 серпня 2020
В день спогаду бл. Августа Чарторійського

⁸ Там само, с. 50.